

ροῦσε νὰ ὀμιλῇ δεκατριῶν, ἐγνώριζε τὴν ἱστορίαν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, τῆς δὲ Καινῆς δεκατεσσάρων. Εἰς τὸν δέκατον τρίτον μῆνα τῆς ἡλικίας του, ἐγνώριζε τὴν ἱστορίαν τῶν ἐθνῶν τῆς ἀρχαιότητος, τὴν γεωγραφίαν, ἀνατομίαν, τὴν χρῆσιν τῶν πινάκων, καὶ σχεδὸν 8000 Λατινικὰς λέξεις. Πρὶν τελειώσῃ τὸν τρίτον αὐτοῦ χρόνον, ἤξευρε καλὰ τὴν ἱστορίαν τῆς Δανίας, καὶ τὴν γενεαλογίαν τῶν βασιλέων τῆς Εὐρώπης. Τετραετῆς, εἶχε μάθει τὰ δόγματα τῆς Θεολογίας, μὲ τὰς γραφικὰς ἀποδείξεις των, τὴν Ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν, 200 ὕμνους μὲ τοὺς ἤχους αὐτῶν, 80 ψαλμοὺς, ὀλόκληρα κεφάλαια τῆς Παλαιᾶς καὶ Νέας Διαθήκης, 1500 στίχους καὶ περιόδους ἀπὸ ἀρχαίους κλασικοὺς, πόνημά τι Λατινικὸν σχεδὸν ὀλόκληρον, ἀριθμητικὴν, καὶ τὴν ἱστορίαν τῶν Εὐρωπαϊκῶν αὐτοκρατοριῶν καὶ βασιλείων· ἠμπόρει δὲ καὶ νὰ δεῖξῃ ὅποιονδήποτε τόπον ἐπὶ τῶν γεωγραφικῶν πινάκων, καὶ νὰ ἀναφέρῃ ὅλα τὰ περὶ αὐτοῦ ἀρχαῖα καὶ νεώτερα ἱστορικὰ ἀνέκδοτα. Δὲν ἤκουε λέξιν, τὴν ὁποίαν νὰ μὴ ἐνθυμῆται· δὲν ἐβλεπεν οὔτε ἤκουέ τι, εἰς τὸ ὁποῖον νὰ μὴ ἐφαρμόσῃ πάραυτα ἡ ζωηρὰ φαντασία του παραδείγματα ἢ περιόδους τινὰς ἐκ τῆς Γραφῆς, γεωγραφίας, ἐξωτερικῆς ἢ ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας, ἢ ἐκ τῶν ἀρχαίων κλασικῶν. Εἰς τὴν αὐτὴν τῆς Δανίας ἐξεφώνησε δώδεκα ὀμιλίαι χωρὶς οὔτε ἅπαξ νὰ σφάλῃ· καὶ δημοσίως ἐξετάσθη περὶ διαφόρων ὑποθέσεων, μάλιστα δὲ τῆς Δανικῆς ἱστορίας. Ὁμίλει Γερμανικὰ, Λατινικὰ, Γαλλικὰ, καὶ Ὀλλανδικὰ· ἦτο δὲ εἰς τὸ ἄκρον εὐδιάθετος, ἀλλ' εἶχε τρυφερώτατον καὶ λεπτότατον σωματικὸν σύστημα· ποτὲ δὲν ἔφαγε στερεὰν τροφήν, ἀλλ' ὡς ἐπιτοπιεῖστον ἔζη μὲ γυναικεῖον γάλα, διότι δὲν ἀπεγαλακτίσθη παρὰ ὀλίγους μῆνας πρὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ, σχεδὸν τετραετῆς.

ΘΡΙΑΜΒΟΣ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ.

Ἡ ΠΙΣΤΙΣ τῶν Χριστιανῶν εἶναι νόμος ὅλος πνευματικὸς, ὅλος ἅγιος· νόμος, ὅστις διατάσσει πτωχείαν, πραότητα, νηστείαν, ἐγκράτειαν, ταπεινοφροσύνην, καὶ ἀγάπην τόσον τελείαν, ὥστε παραγγέλλει νὰ ἀγαπῶμεν καὶ τοὺς ἐχθρούς· νόμος, ὅστις θέλει τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν σάρκα πνευματικόν, εἰς τὸν κόσμον ἅγιον· νόμος, ἐναντίος εἰς τὸν νόμον τοῦ κόσμου καὶ τῆς σαρκός. Ταῦτα δὲν δέχεται μετὰ χαρᾶς ἡ ἀνθρωπίνη θέλησις. Καὶ μ' ὅλον τοῦτο, διδασκαλία τόσον δύσκολος εἰς τὸν νοῦν, νόμος τόσον βαρὺς εἰς τὴν θέλησιν, ἠύξησεν, ἀπλοχώρησεν εἰς πᾶν μέρος τῆς γῆς, εἰς πᾶσαν τάξιν ἀνθρώπων. Πλὴν πῶς; τάχα μὲ κἀνὲν ὄργανον ἀνθρωπίνης δυνάμεως; ὄχι· μάλιστα ὅλη ἡ δύναμις τῶν ἀνθρώπων, συντροφευμένη μὲ ὅλην τὴν δύναμιν τῶν θαιμόνων, ἀντεστάθη καὶ ἀντεπολέμησε.

Ἦπόδες, ὅτι βλέπεις ἔξω εἰς πεδιάδα ὀλίγα πρόβατα νὰ πολεμῶσι μὲ λύκους, μάλιστα μὲ λέοντας, μὲ δράκοντας, καὶ μὲ ἄλλα θηρία, εἰς τὸ πλῆθος ἀναρίθ-

μητα, εἰς τὴν ἀγριότητα ἀνήμερα, εἰς τὸ φαρμάκιον θανατηφόρα. Ἄν ἐβλεπες τὰ ὀλίγα ἐκεῖνα πρόβατα νὰ νικήσωσι, νὰ διώξωσι, νὰ διασκορπίσωσι καὶ τοὺς λύκους, καὶ τοὺς λέοντας, καὶ τοὺς δράκοντας, καὶ ὅλα τὰ λοιπὰ θηρία, — ἔπειτα διαμοιρασμένα εἰς διαφόρους τόπους τῆς γῆς, οὕτω νὰ πολυπλασιασθῶσιν, ὥστε ν' αὐξήσωσιν εἰς μίαν πολυάριθμον ποίμνην, τί ἤθελες εἰπεῖν; Βέβαια ὅτι δὲν εἶναι πρᾶγμα φυσικόν, ἀλλ' ἐξαισίον τι θαῦμα. Πλὴν τοῦτο ἀληθῶς συνέβη εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ, ὅπου ἐγὼ βλέπω ὡσάν δώδεκα πρόβατα τοὺς δώδεκα ἐκεῖνους Ἀποστόλους, τοὺς ὁποίους ἀπέστειλεν ὁ Χριστὸς, ὡσάν ἔξω εἰς στάδιον πολέμου, εἰς τὸ παγκόσμιον κήρυγμα. 'Ἰδοὺ ἀποστέλλω ὑμᾶς (τοὺς προεῖπεν ὁ ἴδιος) ὡς πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων.' Δὲν εἶναι λύκοι μοναχοὶ, Ἰουδαῖοι Χριστιανομάχοι, εἶναι καὶ λέοντες, βασιλεῖς τύραννοι, διώκται τῆς πίστεως· εἶναι καὶ δράκοντες, ἀποστάται καὶ ἀντίθεοι δαίμονες· θηρία ἀναρίθμητα ὀρατῶν καὶ ἀοράτων ἐχθρῶν, τὰ ὁποῖα ἐκβήκασι μὲ ἄκρατον ὀρμὴν καὶ θυμὸν, νὰ πολεμήσωσι τὰ πρόβατα τοῦ Χριστοῦ, τὴν νεόλεκτον Ἐκκλησίαν.

Πλὴν τί παράδοξον θέαμα παρίσταται εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μου; Βλέπω καὶ ἐκεῖνα τὰ ὀλίγα πρόβατα ἐνίκησαν, ἐδίωξαν, διεσκορπίσαν καὶ λύκους, καὶ λέοντας, καὶ δράκοντας, καὶ ὅλα τὰ θηρία, καὶ Ἰουδαίους, καὶ τυράννους, καὶ δαίμονας, καὶ ὅλους τοὺς ἐχθρούς. Βλέπω καὶ οἱ ταπεινοὶ ἐθάμβωσαν τοὺς ὑπερηφάνους, οἱ ἄσπλοι τοὺς δυνατοὺς, οἱ πτωχοὶ τοὺς βασιλεῖς, οἱ ἀγράμματοι τοὺς φιλοσόφους. Οἱ δώδεκα ἔγιναν ἀναρίθμητοι, ἠύξηθησαν, ἐπληθύνθησαν, ἐγένεμισαν ὅλην τὴν γῆν. 'Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτῶν, καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τὰ ῥήματα αὐτῶν.' Βλέπω καὶ ἐπάνω εἰς τὰ τρόπαια τοῦ Καπιτωλίου τῆς Ῥώμης ὑψώθη ὁ Σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ. Βλέπω καὶ εἰς τὰς Ἀθήνας ἔπесεν ὁ βωμὸς ὁ ἀφιερωμένος 'Ἀγνώστῳ Θεῷ,' καὶ προσκυνεῖται ὁ Ἐσταυρωμένος. Βλέπω καὶ, καθὼς λέγει ὁ Χρυσόστομος, 'ἐν χρόνῳ βραχεὶ ἀλείεις καὶ τελῶναι αὐτῆς τῶν πόλεων ἐπελάβοντο τῆς κορυφῆς, καὶ ὁ σκηνοποιὸς τὴν Ἑλλάδα πᾶσαν ἐπέστρεψε.' Βλέπω καὶ ὁ λαὸς ὁ καθήμενος ἐν σκότει εἶδε φῶς μέγα. Βλέπω πᾶν ὄρος καὶ βουνὸν τεταπεινωμένον, τὰ σχολιά εἰς εὐθείας, τὰς τραχείας εἰς ὁδοὺς λείας, καὶ πᾶσα σὰρξ βλέπει τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. Βλέπω ἔθνη βάρβαρα βαπτισμένα, πόλεις, ἐπαρχίας, βασιλεία ὀρθόδοξα. Βλέπω ἀναρίθμητα πλήθη μαρτύρων, οἵτινες δι' ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ τρέχουσιν, ὡς πρόβατα ἐπὶ σφαγὴν, εἰς τὸ μαρτύριον. Βλέπω τὸν πρῶν ἄθεον, ἢ πολύθεον κόσμον, τὸν πρῶν ἀσεβῆ καὶ ἀκάθαρτον, εὐσεβῆ, ἅγιον, Χριστιανόν. Κηρύσσεται παντοῦ ἡ πίστις· 'αὕτη ἐστὶν ἡ νίκη ἡ νικήσασα τὸν κόσμον, ἡ πίστις ἡμῶν.' — ΜΗΝΙΑΤΗΣ.

Ἐπὶ χρήμασι δ' οὐκ ἔμπορος φρασεῖ μέγα,
ὅτι οὐκ ἐστὶν πάντων ἐπίου ἄνεμος κέρως.